

СЕКЦІЯ 7. Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

**ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В
УКРАЇНІ**

Шлапко Тетяна Вікторівна, к. ю. н., доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету,

Глуценко Юлія Сергіївна, магістрант Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету

У сучасній правовій доктрині вивчення системи суб'єктів адміністративної юрисдикції потребує значної уваги, оскільки на сьогодні існує велика кількість органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні, норми щодо регулювання правового статусу та діяльності яких часто бувають колізійними та суперечливими.

Спроби систематизації суб'єктів адміністративної юрисдикції було здійснено у дослідженнях таких науковців, як Л. Анохіна, В. Афанасьєв, А. Бандурка, Ю. Битяк, С. Брусна, Н. Вітрук, С. Дубенко, А. Коротких, М. Тищенко та інші. Дослідженням суб'єктів адміністративно-деліктної юрисдикції в Україні займалися В. Г. Богуцький, І. Голосніченко, В. К. Колпаков, Л. К. Коваль, Д. М. Лук'янець. Але вивчення самої системи суб'єктів адміністративної юрисдикції не набуло значного поширення, існують тільки поодинокі наукові праці, а отже, існує необхідність комплексного дослідження правових аспектів функціонування та тенденцій розвитку системи суб'єктів адміністративної юрисдикції України.

Зважаючи на розгалуженість системи суб'єктів адміністративної юрисдикції, доцільно розпочати із дослідження поняття системи, що посприє

комплексному визначенню кола державних органів, які мають повноваження у сфері адміністративної юрисдикції.

Як зауважує Л. С. Анохіна, у наукових дослідженнях суб'єкти адміністративної юрисдикції об'єднувалися в систему без використання методу дедуктивного доказу такого висновку, способом простого констатування факту, або на основі застосування лише окремих груп зв'язків [1, с. 45]. Слід зазначити, що ту чи іншу множинність елементів можна розглядати як систему тільки у разі наявності ряду ознак, до яких належать: наявність конкретної загальної мети; структурованість; внутрішня самостійність компонентів; єдність та цілісність складових елементів; входження як підсистеми до системи більш високого ґатунку.

В свою чергу, О. С. Брусна під системою розуміє сукупність елементів, які утворюють єдине ціле та взаємодіють один з одним та навколишнім середовищем [2, с. 37].

І. Осадченко визначає систему як сукупність взаємозалежних елементів, що функціонують як щось єдине, цілісне, при цьому наголошуючи, що поняття системи охоплює різні сторони того чи іншого складного цілісного об'єкта: його побудову, склад, спосіб існування [3, с. 38]. Таким чином, системний об'єкт характеризується властивостями цілісності, складності й організованості.

В. Г. Афанасьєв під системою розуміє сукупність об'єктів, взаємодія яких обумовлює наявність нових інтегральних якостей, що не властиві частинам, компонентам, що її утворюють [4, с. 24].

Отже, як говорить А. Ю. Коротких, незалежно від кількості дефініцій системи, це поняття зводиться до сукупності елементів, взаємозалежність яких утворює єдину цілісну будову, і в ньому вирізняються такі характерні риси системи: є цілісною категорією, що уособлює функціонування її складових; передбачає взаємозалежність складових між собою, при цьому розташування елементів виключає інстанційну структурованість; відсутність одного з елементів унеможлиблює розгляд системи в цілому; єдина цільова

спрямованість як окремих елементів, так і системи в цілому, яка полягає в дотриманні імперативних приписів у визначеній сфері правовідносин [5, с. 78].

Розуміння суб'єкта як учасника правовідносин, як носія прав і обов'язків є загальноприйнятим. Натомість у юридичній літературі немає єдиного підходу до класифікації суб'єктів саме адміністративної юрисдикції. Складність групування суб'єктів адміністративної юрисдикції зумовлено, на нашу думку, насамперед, різноманітністю органів та адміністративних юрисдикційних проваджень і функцій, що виконують уповноважені суб'єкти.

А отже, існуюча система суб'єктів адміністративної юрисдикції є складною та розгалуженою. Паралельна та одночасна діяльність багатьох адміністративних органів зумовлює дублювання їхньої компетенції, що негативно відображається на діяльності системи адміністративної юрисдикції, а це, безперечно, впливає на гнучкість механізму захисту прав і законних інтересів осіб в цілому.

Крім того, як визначає А. Ю. Коротких, серйозною хвибою функціонування зазначених вище колегіальних органів є відсутність спеціальних знань чи кваліфікації уповноважених осіб стосовно розгляду справ про адміністративні правопорушення [5, с. 79].

Таким чином, найперше необхідно уніфікувати повноваження органів адміністративної юрисдикції і встановити критерії їх співвідношення на законодавчому рівні. Беззаперечно, підтримуємо позицію законодавця та науковців щодо реформування системи шляхом скорочення кількості суб'єктів адміністративної юрисдикції, що значно зменшить навантаження загалом на систему державних органів.

Множинність суб'єктів адміністративної юрисдикції, передбачена нинішнім законодавством, має свої мінуси, зокрема однакову підвідомчість справ суб'єктам, що, на нашу думку, створює зайве навантаження на систему суб'єктів адміністративної юрисдикції в цілому та не дозволяє приділити увагу іншим справам, віднесеним до компетенції відповідних органів та їхніх посадових осіб.

Л. С. Анохіна з цього приводу зазначає, що дублювання компетенції може породити таке явище, як конкуруюча компетенція, коли відповідні суб'єкти будуть одночасно реагувати на один і той же факт правопорушення або, навпаки, не реагувати, покладаючись на дії один одного [1, с. 53].

З огляду на це, існує необхідність створити науковий державний координаційний центр, який скеровував би діяльність органів управління для реалізації ними їхнього правового статусу. Подібний центр не тільки забезпечив би взаємодію органів між собою, а й установив би сфери виняткової компетенції.

Вбачається доцільним провести реформування системи адміністративної юрисдикції та передбачити мінімум уповноважених органів із широкою компетенцією. При цьому, необхідно відмовитись від так званого «механічного» скорочення системи суб'єктів адміністративної юрисдикції, яке відбувається за рахунок позбавлення повноважень щодо розгляду і вирішення адміністративних справ тих органів, які не наділені контрольно-наглядовими повноваженнями у сфері суспільних відносин, на які посягає правопорушення.

Тому реформування та скорочення системи суб'єктів адміністративної юрисдикції, на нашу думку, слід проводити у наступному ключі:

- зміна загальних розмірів системи суб'єктів адміністративної юрисдикції шляхом найоптимальнішої мінімізації цих суб'єктів без звуження кола їх виняткових повноважень;
- усунення дублювання повноважень суб'єктів адміністративної юрисдикції за рахунок скорочення «альтернативних» повноважень тих органів, яким альтернативні повноваження непотрібні у процесі їхнього функціонування;
- точне визначення та обмеження кола суб'єктів, уповноважених застосовувати «найрепресивніші» заходи адміністративного впливу.

Література:

1. Анохіна Л. С. Суб'єкти адміністративної юрисдикції в Україні : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07 / Л. С. Анохіна. – Харків, 2001. – 182 с.
2. Обрусна С. Ю. Система судового управління: поняття та правова характеристика / С. Ю. Обрусна // Наше право. – 2010. – № 2. – Ч. 2. – С. 37–40.
3. Осадченко І. Аналіз поняття «дидактична система» у контексті педагогічних категорій / І. Осадченко // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2010. – № 1. – С. 36–45.
4. Афанасьев В. Г. Системность и общество / В. Г. Афанасьев. – М. : Политиздат, 1980. – 368 с.
5. Коротких А. Ю. Система суб'єктів адміністративної юрисдикції в Україні та перспективи її розвитку [Електронний ресурс] / А. Ю. Коротких // Публічне право. – 2013. – № 3. – С. 77–84.

Шлапко, Т.В. Правові аспекти функціонування та тенденції розвитку системи суб'єктів адміністративної юрисдикції в Україні [Текст] / Т.В. Шлапко, Ю.С. Глущенко // Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 29-30 грудня 2017 року) / за ред. Г.О. Ульянової; уклад.: О.В. Дикий, Ю.Д. Батан. – Одеса : Гельветика, 2017. – С. 183–185.